

KNNV-reis The Burren, Ierland
21 t/m 30 mei 2024
een planten- en vogelreis

Colofon

Teksten: Adrie van Dam, Loes van Gorp, Ans Gorter, Wim Kuijper, Hermien Okker, Marinus Rintel, Ed Stikvoort, Gerda van Uffelen en Gea Warringa
Foto's: Adrie van Dam, Louis Dederen, Loes van Gorp, Wim Kuijper, Hermien Okker, Marinus Rintel, Ed Stikvoort, Gea Warringa en Maaïke Vervoort
Soortenlijsten: René Bult, Ans Gorter en Ed Stikvoort
Kaart reisdoelgebied: Ed Stikvoort (o.b.v. Google Maps)
Eindredactie en vormgeving: Ed Stikvoort
Uitgegeven door **KNNV** Vereniging voor Veldbiologie - Algemene Reis Commissie, juli 2024
Pdf te downloaden via arc.knnv.nl/858-2/

© 2024 Het copyright van de teksten, foto's en soortenlijsten in dit document berust bij de auteurs en de fotografen. Dit verslag mag niet geheel of gedeeltelijk worden overgenomen zonder (schriftelijke) toestemming van de auteurs/rechthebbenden.

Voorpagina:

Foto boven: Loes en Gerda bewonderen gevlekte orchissen in The Burren. (© Hermien Okker)

Foto onder: 'zilverkruid'; een iconische Burren-soort: plant van het Europese hooggebergte, maar hier tot op zeeniveau te vinden. (© Ed Stikvoort)

Noot van de eindredacteur/vormgever

door Ed Stikvoort

Bij het maken van dit verslag heb ik zo min mogelijk geredigeerd en ben ik dicht bij de originele teksten gebleven. Wel heb ik de dagverslagen in dezelfde (tegenwoordige) 'tijd' gebracht en mijns inziens grove inhoudelijke en grammaticale onjuistheden verbeterd. Bij de (planten)soorten heb ik één lijn getrokken en alle wetenschappelijke namen uit de dagverslagen gehaald, tenzij er geen officiële Nederlandse naam bestaat. Nederlandse soortnamen heb ik consequent zonder een hoofdletter laten beginnen. Gebruikte onofficiële Nederlandse namen heb ik tussen aanhalingstekens

geplaatst. Alle in de tekst vermelde soortnamen heb ik geprobeerd in overeenstemming met de als bijlagen opgenomen soortenlijsten te brengen. Bij de keuze van foto's heb ik me in eerste instantie laten leiden door de opnames die de auteurs voor dit verslag meestuurd. Daarnaast deelden diverse reisgenoten allerlei andere beelden. Daaruit heb ik ook geput. Daarbij streefde ik naar een zo groot mogelijke afwisseling qua fotograaf en onderwerp, mits de foto's - althans naar mijn inzicht - voldoende kwaliteit hadden.

Inleiding

(tekst van de reisaankondiging op de **KNNV-ARC-website**)

De Burren in Ierland is een gebied dat wordt begrensd door de kalkkliffen van de Ierse westkust, waarvan de Cliffs of Moher en het nabijgelegen bolvormige kalkplateau het bekendste zijn. Ierland is botanisch bijzonder door het klimaat met weinig temperatuurswisseling, en regen die bijna het hele jaar valt. Daardoor is er sprake van een disjunctie (een disjunctie is een overeenkomst tussen geografisch gescheiden gebieden). Er komen planten voor die onder vergelijkbare omstandigheden in de mediterrane alpen en aan de kust in Portugal en Spanje voorkomen. Een verschijnsel dat professor

Westhoff in 1969 in zijn artikel Connemara uitgebreid beschreef. Ierland heeft ook een taaldisjunctie. Het *Gailic* dat in Ierland wordt gesproken is sterk verwant aan het Keltisch dat in Bretagne wordt gesproken. De Ierse kust is begroeid met wieren en wat verder van de kust zijn nog resten van de venen die heel Ierland hebben bedekt, voordat de Intensieve turfwinning begon door Board na Mona. Westhoff en zijn medewerkers hebben hard gevochten voor het behoud van de unieke hoogvenen die er nu nog zijn. Deze venen zijn kleurrijke botanische postzegels in het landschap.

Deelnemers

De groep voor het hotel in Spanish Point. (Foto door een passant)

Van links naar rechts: Gerda van Uffelen, Arend Wakker (reisleader), Loes van Gorp, Maaïke Vervoort, Adrie van Dam, Ed Stikvoort, Wim Kuijper, René Bult,

Dick Warringa, Gea Warringa, Hermien Okker, Louis Denderen (reisleader), Marinus Rintel en Ans Gorter. ♻️

Accommodatie

Bellbridge House Hotel
Spanish Point - Dough - County Clare - Ierland

info@bellbridgehotelclare.com
bellbridgehotelclare.com 🌿

Bellbridge House Hotel. (© Ed Stikvoort)

Reisgebied

door Ed Stikvoort

De kaart toont de ligging van de in dit verslag genoemde geografische namen in ons reisgebied in het westen van Ierland. 🌿

Het reisgebied, in het westen van Ierland. (op basis van Google Maps)

Van Schiphol naar Spanish Point

Dinsdag 21 mei

door Gea Warringa

Bij de bagageband op het vliegveld van Cork. (© Gea Warringa)

Op de vroege ochtend van dinsdag 21 mei 2024 verzamelt zich in vertrekhal 3 van luchthaven Schiphol een aantal mensen dat met elkaar op reis zullen gaan. Door hun uitrusting zijn ze duidelijk te herkennen als een groep sportieve wandelaars, met stevige wandelschoenen aan hun voeten en een rugtas over de schouders. Als verdere bagage dragen ze een niet al te grote koffer of reistas. De dagen tevoren heeft de groep onderling al veel contacten gehad over de mogelijkheid om hun vlucht online in te checken. Dit zou kunnen via telefoon, tablet of computer, comfortabel vanuit je eigen huis. Het zou heel eenvoudig zijn en het voorkomt op Schiphol de lange wachtrijen voor de incheckbalie. "You can check in online from the comfort of your own home", zo staat te lezen op de website van Aer Lingus, de nationale luchtvaartmaatschappij van Ierland. Makkelijker kan het dus niet. Maar het inchecken thuis blijkt echter voor veel

reisgenoten een grote bron van frustratie te worden ... Sommige vrouwelijke reisgenoten hebben immers door hun huwelijk een extra achternaam gekregen. Moet dit ook gemeld worden? Wat als er een spatie in je naam zit? Het elektronisch inchecken zorgt voor veel verwarring, want ook niet duidelijk is hoeveel handbagage er meegenomen mag worden. Wat doen we met die zware reistas vol met boeken over planten, mossen, wieren, vogels, gesteente, mineralen en moeten we nog extra betalen voor deze vele kilo's aan boeken die sommige **KNNV**-ers toch wel heel graag willen meenemen? Maar dan wordt het nog gekker: iemand stuurt een whatsappje rond naar de reisgenoten, en daarin wordt gemeld dat deze zware handbagage apart betaald moet worden, anders mag het echt niet mee de lucht in. Het lijkt allemaal nog moeilijker te worden. Eén van de reisgenoten stuurt een alarmerend berichtje naar de reisleiders: "Help, ik heb het al 85 keer geprobeerd, met de telefoon in de hand en achter de PC, maar toch

Welcome to the Wild Atlantic Way.

lukt het inchecken niet ..." Een andere reisgenoot deelt een berichtje terug: prop zoveel mogelijk boeken in je rugtas, dat mag misschien wel. Eén van de stoere, mannelijke reisgenoten biedt zelfs aan om met alle onmisbare boeken in het ruim van het vliegtuig te kruipen.

Maar dan komt van de reizigers uit Emmen de geruststellende mededeling dat het ook nog mogelijk is om je heel eenvoudig aan te melden bij de balie van Aer Lingus, op Schiphol. Dus niet thuis vanaf een comfortabele stoel inchecken, maar even gewoon naar de balie gaan, de bagage inleveren en vervolgens je boardingpas in ontvangst nemen.

Gelukkig, alles is toch nog goed gekomen. Alle mensen én boeken mogen gewoon mee en we kunnen op weg naar de gate. De afspraak wordt gemaakt dat we daar gaan verzamelen tussen half 7 en 7 uur en daar staat het vliegtuig al te wachten op zijn passagiers.

Het vliegtuig is gedecoreerd met het logo van een klaverblad, de *Seamróg*, het nationale symbool van Ierland. Dan vertrekken we, en brengt de Aer Lingus Airbus ons op grote hoogte. We vliegen over Zuid Engeland richting Cork, waar we na zo'n 1½ uur landen. We worden welkom geheten met de tekst 'Welcome to the Wild Atlantic Way'. Deze *Wild Atlantic Way* klampt zich 2500 kilometer lang vast aan de Ierse westkust. Wij zullen een gedeelte daarvan zien tijdens ons verblijf op het eiland.

Maar eerst moeten we op zoek naar 'onze' busjes. Op het grote parkeerterrein staan ze al op ons te wachten. Dan kunnen we inpakken en op weg gaan naar Bellbridge House Hotel, waar we tien dagen mogen verblijven. Het rijden in Ierland is voor de chauffeurs wel even wennen. Voor de bestuurder is alles helemaal anders,

rechts is links en links is rechts... En waar is het stuur? Hoe krijg ik de motor aan? Hé, wat zit die vangrail dichtbij en wat is die bus soms breed ...

Maar uiteindelijk komen we na zo'n 2 uur rijden aan in het stadje Limerick, waar we in een restaurantje heerlijk lunchen. Daarna moeten we nog ruim twee uur rijden om bij ons hotel te komen, prachtig gelegen op het Spanish Point aan de westkust van Ierland.

Nadat de kamers zijn verdeeld, steken we nog even over naar het prachtige veldje aan de overkant van de weg en vinden daar al de eerste wilde bloemen.

De discussie komt natuurlijk direct op gang, is dit een mannetjesorchis of *Dactylorhiza majalis subsp. occidentalis*? Die gele *Primula*, is dat een kruising tussen de gulden en de stengelloze? Die paardenbloem, dat is toch geen gewone, met zo'n rode stengel? Deze ooievaarsbek glanst wel heel erg en de waterranonkel is wel erg vreemd. Het lijkt wel een variatie van de natuurlijke populatie. We zien een hertshoornweegbree en een zeeweegbree met lange smalle bladeren. We zien nog zoveel meer op dit mooie veldje.

Dan blijkt weer dat het helemaal uitkomt wat de reiscommissie van de **KNNV** op de openingspagina van haar eigen website heeft gezet: "Met z'n allen ontdek je meer dan alleen! In een groep zijn er andere mensen die van bepaalde natuuronderwerpen meer weten dan jij. Het is fijn om met gelijkgestemden op weg te zijn. Op de reizen van de **KNNV** is de natuur geen groen decor, maar wordt er écht naar planten en dieren gekeken."

Een **KNNV**-reis, we gaan het gewoon weer doen. 🌿

Samendrommen rond klimopwaterranonkel, met op de achtergrond Bellbridge House Hotel. (© Gea Warringa)

Cliffs of Moher en The Burren

Woensdag 22 mei

door Hermien Okker

Cliffs of Moher. (© Hermien Okker)

Ruim voor het ontbijt van 8 uur komen er al appjes binnen met gegevens over de namen van planten die we gisteren op ons wandelingetje door de wei tegenover ons hotel hadden gevonden.

We vertrekken wat later dan de afgesproken tijd van 9 uur met de twee busjes op weg naar Lahinch. Het busje van Louis (busje 1) is al uit zicht als het busje van Arend (busje 2) het parkeerterrein verlaat. Busje 2 neemt een landelijke route met smalle wegen. Er is verwarring over waar beide busjes rijden en welk busje op de ander moet wachten. Busje 1 is al in Lahinch als busje 2 op hen wacht bij een dolmen en in de berm rondkijkt. Het is even wennen om met beide busjes ergens naar toe te gaan! Busje 1 is weer teruggereden en zal boodschappen doen voor onze lunch en busje 2 rijdt verder over de smalle wegen en komt dan op een helling een grote vrachtwagen tegen. Het is wel een vuurdoop!

Uiteindelijk komen beide busjes aan bij de Cliffs of Moher en gaat iedereen de kliffen op. De treden van een trap zijn

Marinus en Arend zoeken het op. (© Hermien Okker)

Dolmen onderweg. (© Hermien Okker)

gemaakt van plaatselijk gewonnen kalksteen uit het Carboon, dat 300 miljoen jaar geleden is afgezet in een tropische zee op het zuidelijk halfrond. Het bevat heel veel fossielen, waaronder mollusken en buiskoralen.

We kijken uit op prachtige kliffen met veel vogels: drieteenmeeuwen, zeekoeten en alken. We kijken natuurlijk ook naar de flora.

Na een lunch en een kopje koffie/thee en een speech van Arend waarin hij zegt dat er veel niet goed is gegaan en een verzoek doet om problemen te melden bij de reisleaders, die in hun rol groeien. In algemeen overleg besluiten we naar Fanore te rijden en stoppen onderweg voorbij Doolin. Het is een prachtig landschap van kalksteen, met in de spleten allerlei planten. Er staan

Een fossiel in het gesteente. (© Hermien Okker)

onder andere 'Ierse ogentroost', 'voorjaarsgentiaan', zeeweegebree, *Helianthemum oelandicum*, gevlekte orchis en wilde kamperfoelie. De spleten in het kalksteen zijn ontstaan toen het omhoog kwam en de spanning ervan afging. Het kalksteen is in de ijstijd geërodeerd. We zien ook een enkele grote steen van een morene.

Dan rijden we door naar Fanore. Het 'zand' aan het strand bestaat uit kleine stukjes schelp, we zien zeeradijs en weer fossielen in het kalksteen, bijvoorbeeld een zeelolie.

De terugtocht verloopt goed en 's avonds eten we in het hotel.

Het was een mooie dag waarin veel gebeurde en we veel hebben gezien! 🌿

Typisch Burren-landschap langs de kust tussen Doolin en Fanore. (© Hermien Okker)

Spanish Point

Donderdag 23 mei

door Marinus Rintel

Muurplanten bekijken in Spanish Point. (© Louis Dederen)

We lopen deze dag een rondje door het dorp en op de terugweg via het strand. We komen onder andere langs het plaatselijke voetbalveld. "Over een veenweg", was vooraf gezegd. We vinden er helaas geen veenresten. Vermoedelijk is er vanaf de weg aan beide kanten veen gewonnen, wat zorgt dat de asfaltweg hoger ligt dan de landerijen ernaast.

We zien borden met een maaiverbod voor japanese duizendknoop. Blijkbaar een heel lastige plant om in toom te houden.

Maaiverbod Japaneze duizendknoop. (© Marinus Rintel)

We passeren tijdens de wandeling heel veel vakantiehuizen. Het is volgens mij geen plek om het hele jaar te wonen, zo ver van alle voorzieningen. Ik zie een eenvoudige bouwstijl met hier en daar een slooppand.

Monument ter nagedachtenis aan het bezoek van de Spaanse koning aan Spanish Point. (© Marinus Rintel)

Als je op internet speurt kom je beweringen tegen dat je bij Spanish Point de mooiste zonsopgangen van de wereld ziet. Daar probeer ik natuurlijk foto's van te

Kustplanten inventariseren in Spanish Point. (© Hermien Okker)

maken. Het is in elk geval een plek met veel historie. Een deel van de Spaanse Vloot leed er schipbreuk. Omdat de eilandbewoners dachten dat het aanvallers waren, werden de overlevenden om zeep geholpen. Daar vind je nog monumenten van terug, waar we langs lopen. De Spaanse koning is er zelfs nog langs geweest.

Ook ontdek ik dat er plaatselijk zeewier wordt geoogst. Dat wordt eerst gespoeld en daarna gedroogd. Er worden zouten en mineralen uit gewonnen. Men maakte er vroeger thee van en medicinale houtskool. Goed tegen allerlei kwalen. Nu wordt het onder laboratoriumomstandigheden verwerkt en op wereldschaal verhandeld. 🌿

Zonsondergang bij Spanish Point. (© Marinus Rintel)

Quilty

Vrijdag 24 mei

door Wim Kuijper

Getijdenpoeltje met wieren, schaalhorens en anemonen. (© Wim Kuijper)

Vandaag zouden we naar de Aran Eilanden gaan. Zouden, want deze dag loopt anders dan gepland. We krijgen te horen dat Gea niet goed geworden is en dat ze voor controle naar een arts moet. Dit blijkt nog niet zo gemakkelijk te gaan. Uiteindelijk gaat het via een arts in Ennis naar het ziekenhuis in Limerick. Dit duurt, door de reis- en wachttijden, de hele dag. De eindconclusie is dat het niet verontrustend is en dat Gea 'gewoon' door kan gaan.

Als vervangende excursiedoelen gaan nu de meeste mensen (zonder Gea, Dick en Louis) in de ochtend lopend vanuit het hotel naar het iets zuidelijker gelegen kustdorpje Quilty. Onderweg wordt er vooral naar de begroeiing in de wegbermen gekeken. Ik ga het strand op richting Quilty. Op de rotsen liggen mooie getijdenpoeltjes. Hierin bevindt zich helder water met anemonen, schaalhorens, purperslakken, mossels, zeepissebedden, visjes, zeepokken, wiertjes, enzovoorts. Prachtig om dat allemaal te zien bewegen.

Na een lunch in Quilty lopen we deels over een kustweg, deels door een duingebiedje en deels over het strand enkele kilometers naar het zuidwesten, tot een soort havendam (Seafield Pier). Vlakbij het dorp brengen we eerst een bezoek aan het kerkje met een opvallende ronde en hoge toren. Quilty dankt deze Our Lady Star of the Sea-kerk aan een dramatisch moment in 1907, toen een Frans schip tijdens een zware storm op de kust liep. De plaatselijke bevolking kwam te hulp in hun *currachs*. Met deze fragiele roeiboten wisten zij 13 van de 22 zeevlieden te redden, waarna het marineschip HMS Arrogant de rest van boord haalde. Als eerbetoon aan de moed van de vissers werd een fonds opgericht, waarmee de kerk gebouwd werd. Deze werd heel toepasselijk gewijd aan Stella Maris (= Ster van de Zee).

Op het strand en tussen de rotsen is van alles te vinden. Opvallend zijn de enorm grote bruinwieren suikerwier en vingerwier (tot circa 2 meter lang). De grote bruinwieren worden hier *kelp* genoemd. De kleinere bruinwieren

Our Lady Star of the Sea-kerk. (© Wim Kuijper)

heten *wrack* (zee-eik, knotswier en blaaswier). Verder zijn er nog allerlei andere, zoals riemwier en Japans bessenvier en vele kleine rood- en groenwieren. Opmerkelijk zijn de vele bolvormige wieren van enkele centimeters tot tennisbalgrootte: de oesterdief. Hun naam geeft aan wat er kan gebeuren: grote exemplaren kunnen gaan drijven en nemen dan de oester mee waarop ze vastgehecht zitten.

Hoe dichterbij de havendam, hoe meer aangespoelde schelpen. Veel schaalhorens en de opvallende, gele schelpen van de stompe alikruik. Bij elkaar liggen er enkele tientallen soorten. Enkele grote krabben trekken de aandacht, zowel een Noordzeekrab als een spinkrab zijn dood aangespoeld. De door Marinus verzamelde exemplaren stinken nogal ...

Op de rotsen bij Seafield Pier, bij de hoogwaterlijn, leeft de kleine alikruik. Deze soort is maar enkele millimeters hoog. In Nederland is dit dier zeldzaam, maar hier is het slakje massaal aanwezig.

In de hoek van het strand en de havendam zijn tientallen vogels aan het foerageren: drieteenstrandlopers, steenlopers, bontbekplevieren, bonte strandlopers, scholeksters en een regenwulp. Op het strand ligt nog een dode papegaaiduiker. Alleen zijn snavel is nog mooi. In de steilkant langs het strand zien we een kolonie oeverzwaluwen. De nestingangen zitten vrij hoog, precies in een lemig/zandige laag, boven een grindafzetting.

Snavel van een papegaaiduiker. (© Wim Kuijper)

Op het hoge strand is een oude vloedlijn aanwezig. Hierop groeien onder andere zeeraket, blauwe zeedistel, stekend loogkruid en veel kiemplanten van melde.

In het duingebied naast het strand groeien voornamelijk grassen en zegges. Opvallend zijn hier de vele gele bloemen van boterbloem en duinviooltje. De laatste soort valt op door de hier geheel knalgele bloemen.

Duinviooltjes. (© Ed Stikvoort)

Bij terugkomst in Quilty nemen we op een terras een drankje. Na een zonnige dag worden we daarna door Arend met het busje weer naar ons hotel teruggebracht. Aan het eind van de dag komen Louis, Gea en Dick pas om half 9 weer terug in het hotel. Er kan gelukkig nog een diner voor ze klaargemaakt worden. 🌱

Limerick

Zaterdag 25 mei

door Gerda van Uffelen

Kleurige planten op de oude muren van King John's Castle. (© Gerda van Uffelen)

*In een grauwe, natte stad
Zijn er als je goed zoekt kleuren zat
Planten en vogels, huizen en vlinders
Maar alleen voor doortastende vinders
En zo is er toch nog voor iedereen wat*

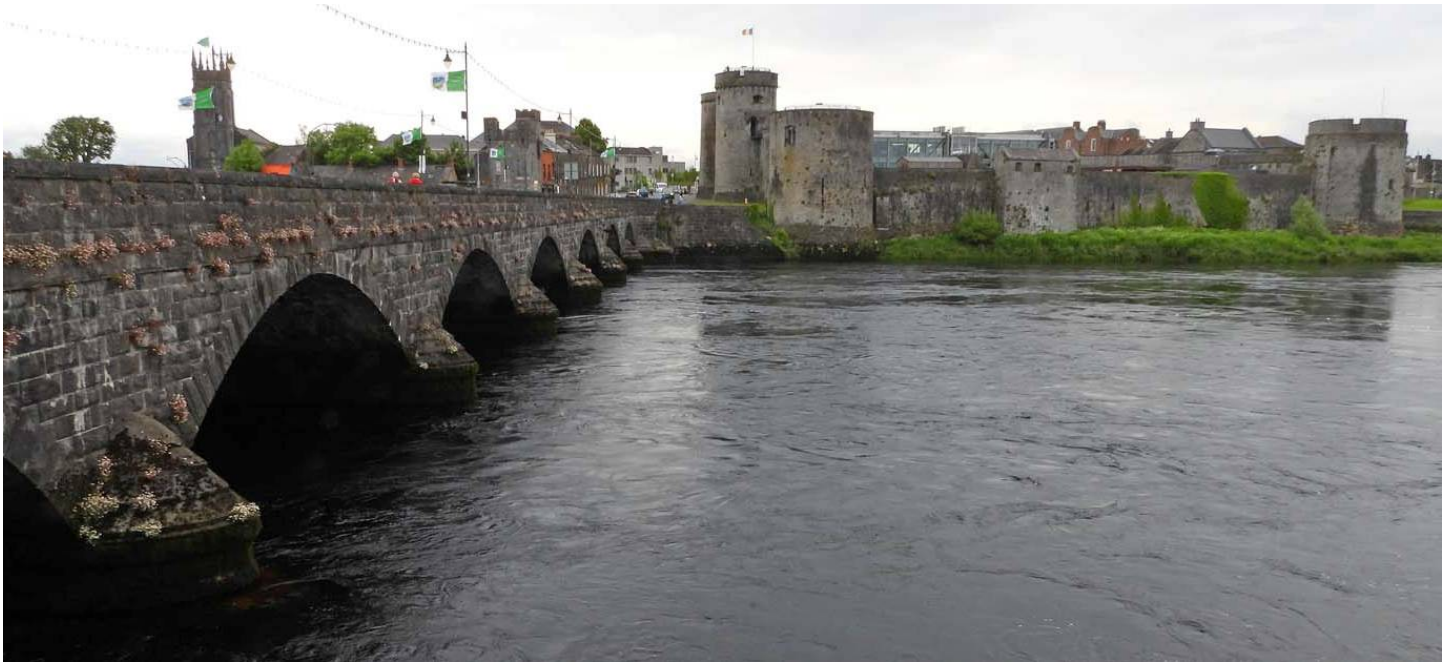

In Limerick nemen we afscheid van het gehavende busje, dat Arend en Louis in Cork gaan omruilen. (© Gerda van Uffelen)

Het programma van deze zaterdag wordt bepaald doordat onze reisleiders/chauffeurs één van de busjes in Cork voor een heel exemplaar zullen inruilen.

We vertrekken om tien over negen, na een gemeenschappelijk ontbijt aan één tafel, wat tot nu toe niet elke ochtend is gelukt. Rond half elf parkeren we na een 'ererondje' door Limerick op een groot parkeerterrein vlakbij King John's Castle. Louis en Arend vertrekken met de twee busjes richting Cork; de groep wordt een dagje in Limerick losgelaten.

Het is een regenachtige dag, dus gaan we eerst naar binnen, met zijn allen het kasteel bezoeken, met groeps- én seniorenkorting. De vaste tentoonstelling in het kasteel is een stoomcursus geschiedenis. Vanwege het regenachtige weer is het er behoorlijk druk. Op het grote buitenplein maken drie in oude stijl geklede heren live muziek: harp, luit en zang. Vanaf de muren is een weids uitzicht op Limerick te zien, en op de Shannon, die richting

King John's Castle aan de Shannon in Limerick. (© Ed Stikvoort)

de westkust steeds breder wordt. Het wordt een dagje stadsnatuur en scharrelen langs de rivier. Er staan op de kasteelmuren veel muurplanten, waaronder de spoorbloem, zowel de rode, als de roze en de witte vorm. René en Ans zitten al snel waarnemingen te vergelijken. Uiteindelijk treffen we elkaar in het uitstekende museumcafé, waar ze prima koffie en allerlei lekkers hebben.

De groep valt een beetje uit elkaar. Enkelen gaan op zoek naar wat is aangekondigd als The Heritage Garden. Het blijkt een moeilijk te vinden namaak-middeleeuwse tuin te zijn, een project uit 2014. De layout doet nog wel denken aan een kruidentuin, maar het is nu een kantoor-lunchtuin met allerlei planten die niet typisch middeleeuws te noemen zijn.

De grootste kerk is de kathedraal van St. Mary: van buiten een grijze kolos, van binnen met mooie ramen. Dit gebouw was één van de start-/stoppunten voor pelgrims naar Santiago de Compostela in Spanje. Er is natuurlijk allerlei kerkelijks te bewonderen, maar het leukst vind ik een kleine tentoonstelling over een typisch Brits (en ook Iers) verschijnsel: 'change ringing' waarbij de kerkklokken die elk in een bepaalde toon gestemd zijn, in een afgesproken volgorde door een aantal klokkenluiders worden geluid. Een groot deel van de groep gaat lunchen in het Hunt Museum, met een bijzondere collectie, nagelaten door twee Londense antiquairs, die ook deelnamen aan enkele grote opgravingen in het Verenigd Koninkrijk en Ierland.

*Een groepje toeristen in Limerick
Ging erheen voor de planten, en niet voor de kick
Ze sjouwden door de regen
En kwamen elkaar weer tegen
in Katie Daly's Pub in Limerick*

Harpspeler in het kasteel. (© Adrie van Dam)

In de kelder bevindt zich een tentoonstelling over de contacten van Ierland met Europa door de eeuwen heen. Vanaf een uur of vier verzamelen we ons op het overdekte en dus droge terras van Katie Daly's Pub, niet ver van het

Een grote kleine vos op een muur in Limerick. (© Wim Kuijper)

parkeerterrein, waar onze chauffeurs bij vijfen aankomen. We gaan de komende dagen rondrijden in het inmiddels vertrouwde witte busje en een mooi, rood exemplaar. Om te beginnen rijden we in een dik uur terug naar het hotel.

Tijdens het wachten in de pub maakte ik een lijst van wat iedereen op deze geïmproviseerde excursiedag het leukste vond (gesorteerd op onderwerp):

- Gea: de harpspeler in King John's Castle.
- René: iedereen liep achter mij aan!
- Ans: gezellig achter de groep aan lopen achter stagiair-rondleider René.
- Dick: gezellig met de groep op stap.
- Loes: voor het eerst het kandelaartje gezien.
- Hermien: het stromend water en de bloemrijke kademuren.
- Wim: laagwater langs de Shannon, met leuke rivierfauna.
- Adrie: de vrolijke muurschilderingen.
- Gerda: het Hunt Museum, met een hele diverse persoonlijke collectie.
- Maaïke: beeldje van de Chinese kat (Maneki Neko lucky cat) in het Hunt Museum.
- Ed: de aankoop van een stenen beeldje van een papegaaiduiker.
- Marinus: het logo van Katie Daly's Pub: een oude T-Ford, die tijdens de drooglegging in de VS werd gebruikt voor illegale alcoholtransporten. Katie Daly was van Ierse afkomst, en was in de VS betrokken bij het stoken van illegale alcohol en het transport daarvan. Ze werd opgepakt en overleed in de beruchte Alcatraz-gevangenis. 🍀

Grote muurschilderingen geven kleur aan de grauwe stad Limerick. (© Gerda van Uffelen)

The Burren

Zondag 26 mei

door Adrie van Dam

'Zilverkruid'. (© Adrie van Dam)

Vandaag gaan we naar het nationale park The Burren. Na een rit van twee uur komen we op de plek van bestemming aan. Het is vandaag wisselvallig weer, wat betekent dat de zon schijnt als we in de auto zitten en het vaak miezert zodra we het veld ingaan. We beginnen nog met droog weer in het Slieve Carran Nature Reserve. Dit gebied bestaat uit een kalksteenplateau met diepe spleten, afgewisseld met kleine, groene grasveldjes. Er is een mogelijkheid om een wandelrondje te doen, maar de meesten kiezen ervoor op zoek te gaan naar planten. Met een verse *scone* in de hand gaan we op pad. De flora van The Burren is bijzonder, omdat zowel planten die op zeeniveau groeien en alpiene planten hier samenkomen. Planten die ik uit de Alpen ken, zoals 'zilverkruid', vetblad en het rozenkransje, groeien hier samen met vliegenorchis en andere orchideeën die je in warmere streken verwacht. De bloedooievaarsbek met zijn magentakleur bloeit volop en brengt kleur in dit kale, grijze landschap. Net zoals de gekleurde orchideeën die hier volop in bloei staan. Vooral mannetjesorchis doet het hier goed. Het insectenleven is minimaal; ik zie alleen een bruin

dikkopje laag over de grond vliegen en een duinmuntvlinder is op de valse salie geland. Het valt me op dat we nog geen roofvogels gezien hebben, mogelijk omdat we meer naar de grond kijken. Een graspieper laat zich wel duidelijk horen en tijdens een baltsvlucht zeilt hij als een parachute naar beneden om ergens in het gras te landen.

Lunch vanuit het laadruim van een busje. (© Hermien Okker)

Op een lage struik zie ik nog een tapuit.
De lunch wordt als een buffet klaargezet op de hoedenplank onder de achterklep van een busje. Om de beurt grabbelen we onze lunch bij elkaar.
Als het begint te regenen, zitten we al in de auto en rijden we naar een ander deel van The Burren, waar we een *turlough* gaan bekijken. Arend legt uit wat *turloughs* zijn en hoe ze ontstaan. Onder druk van het grondwater ontstaan zoetwatermeren die seizoensgebonden zijn. In de winterperiode ontstaan er grote meren, die in de zomerperiode grotendeels verdwijnen, wat weer zorgt voor een bijzondere vegetatie.
Dit deel van The Burren is wat ruiger, met grote rotsblokken en moerassiger terrein. In één van de kleine poeltjes zwemmen kikkervisjes en een grote waterspin loopt onder water over de stenen. Er is een groot meer en dat heeft een aparte kleur. Aan de rand van dit meer groeit melkviooltje* tussen de rotsen, een plant die alleen in dit gebied voorkomt. Door de stevige wind is het een hele klus om het viooltje op de foto te krijgen.
Als het zachtjes begint te regenen, lopen we terug naar de busjes. Vanavond is er muziek in het hotel. Enkele dames kijken daar al een paar dagen naar uit en hebben wel zin in een gezellige avond. Bij een vorige reis naar Ierland was het juist de volksmuziek in de pubs die voor de Ierse sfeer zorgde. Het optredend in het hotel is echter knoerthard en schel. Snel naar de kamer; dit wordt 'm niet. 🌿

*: Na de reis bleken we dit bleekblauwe hondsviooltje voor een melkviooltje aangezien te hebben. (© Adrie van Dam)

Turlough in de omgeving van Mullaghmore. (© Adrie van Dam)

Inishmore en Cliffs of Moher

Maandag 27 mei

door Loes van Gorp

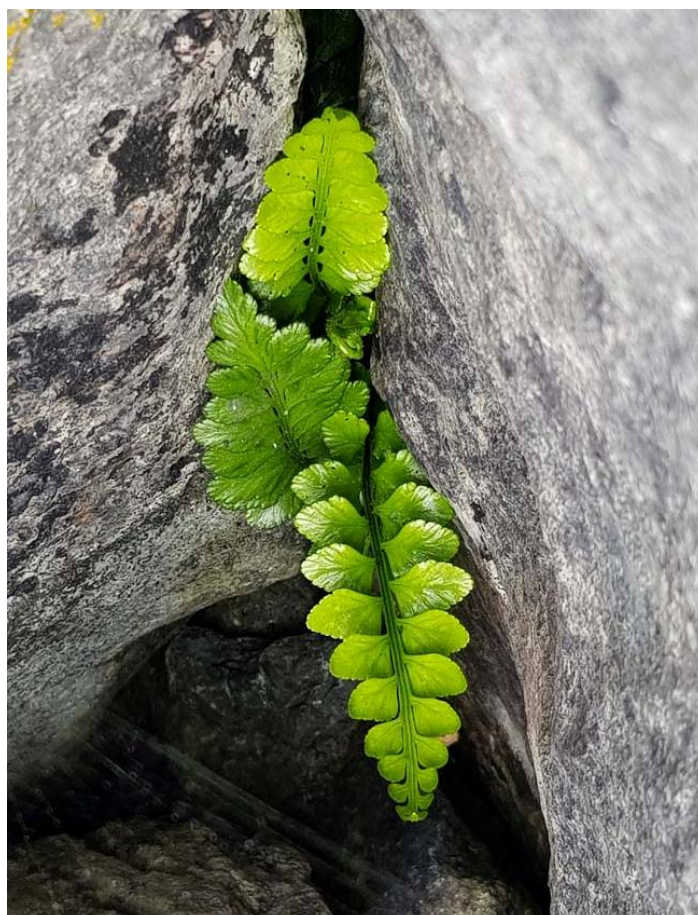
Bloemenpracht langs de kade van Doolin. (© Loes van Gorp)

Na het ontbijt om 8 uur rijden we via de 'snelweg' naar de haven bij Doolin voor vertrek met de passagiers-veerboot naar één van de drie Aran Eilanden: vandaag bezoeken we Inishmore (in het Iers: Inis Mor).

In Doolin vullen we een 'tutje' (= zakje) met brood, beleg, de zeer gewaardeerde *scones* en yoghurt, en nemen we water mee voor de lunch onderweg. Het is zo'n 11-13 °C. De regenkleding houdt ons lekker warm tegen de straffe wind aan deze kust.

De wachttijd in de haven wordt gebruikt om nog enkele planten te bekijken. Naast de bekende soorten als strandbiet, Engels gras, hertshoornweegbree, gewone rolklaver, witte klaver, echt lepelblad en kustsilene mogen we al snel een tiental nieuwe soorten noteren in dit biotoop.

We zien zoal zulte, zeevetmuur en zeestreepvaren. De laatste soort komt voor langs de Europese kusten van de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee. Daarnaast zien we zilte zegge, valse voszegge, bloedzuring en laksteeltje. Deze laatste is een éénjarige grassoort, die enige discussie oplevert, maar correct gedetermineerd is. Iemand is goed bekend met de flora in Zeeland, waar je de soort ook kunt aantreffen.

Zeestreepvaren. (© Loes van Gorp)

De drie eilanden Inisheer, Inishmaan en Inishmore liggen vanaf de kust gezien achter elkaar ten westen van de Burren en waren ooit 'één' met de beroemde Burren-regio, in county Clare. Ze staan bekend om hun ongerepte landschappen en liggen waarschijnlijk al 8.000 jaar van elkaar gescheiden. Net als de Burren zijn ze een unieke plek van ecologische betekenis. Het is de enige plek ter wereld waar planten uit de arctische toendra, het Europees gebergte en uit zuidelijker, warmere streken allemaal in hetzelfde gebied groeien. Het grootste van de drie eilanden is Inishmore, gelegen in de baai van Galway, met 31 km² en een bevolking van 762 (2016) zielen.

Het eiland, met zijn kalksteenflora, heeft een prehistorisch, stenen fort - Dún Eochla.

Na drie kwartier varen - onderweg zien we alk, zeekoet, kuifaalscholver en diverse meeuwen - arriveren we op Inishmore. De kademuur laat een gele kruisbloemige plant zien met ingesnoerde hauwen, zoals we van knopherik kennen; het is zeeradijs. We zien op het eiland vogelsoorten als roodborst, kneu, winterkoninkje, en rouwkwikstaart.

Dwergblauwtje. (© Loes van Gorp)

Een rode of groene route kan per fiets, *hop-on-hop-off*-bus of een huifkar met paard afgelegd worden. Vegetatie rustig bekijken gaat natuurlijk veel beter wandelend.

De weergoden zijn ons gunstig gezind, de regenkleding kan uit, de bewolking verdwijnt en het zonnetje schijnt weer heerlijk. Zonnebrandcreme blijkt toch handig vanmiddag. We bekijken stijve ogentroost; helaas is het geen *Euphrasia salisburgensis*.

Een dwergblauwtje fladdert voorbij en kruipt diep weg in het gras, maar wil gelukkig even poseren voor een foto.

Kandelaartje. (© Loes van Gorp)

In Nederland is deze soort sinds 1984 als standvlinder uitgestorven. De kleine zeer zeldzame soort van voedsel-arme (kalk-)graslanden komt in het zuiden van Limburg bij ons nog voor, waar ze zich incidenteel voortplant in kalksteengroeven. Wondklaver is de waardplant van dit vlindertje.

We zien knopig en gevleugeld helmkruid, kandelaartje, zwartmoeskervel en klimopbremraap en bij terugkomst van het fort wordt 'roosjessteenbreek' genoteerd.

Klimopbremraap. (© Loes van Gorp)

Het prehistorisch stenen fort Dún Eochla met twee terrasmuren ligt midden op het eiland. Je bereikt het makkelijk vanaf de hoofdweg. Mogelijk dateert het uit de late

Het centrale deel van Inishmore. (© Loes van Gorp)

ijzertijd. De vuurtoren op het hoogste punt van het eiland stamt uit het begin van de negentiende eeuw en laat hooguit nog wat overblijfselen zien. De toren was te slecht geplaatst om ooit enig effect te hebben.

Gelukkig verzamelt iedereen zich weer om 15u45 op de kade voor de terugreis, waar de veerboot om 16u15 vertrekt. In Doolin stappen we, na een tussenstop, een uur later over op een andere veerboot, die ons in een halfuurtje langs de Cliffs of Moher vaart. Daar worden nog

een papegaaiduiker en een dolfijn gespot.

Vanuit Doolin rijden we via een andere route terug. We eten ditmaal in Milltown Malbay, iets ten noorden van ons hotel gelegen. De eigenaar van een boekwinkeltje in tweedehands boeken brengt ons naar een lokale gelegenheid, waar in drie minuten enkele tafels voor 6 plus 8 personen bijeen worden gezet. Zo kunnen we genieten van een heerlijke maaltijd, en sluiten zo samen de dag af. 🍷

Cliffs of Moher. (©Ed Stikvoort)

Indreabhán Bog

Dinsdag 28 mei

door Ed Stikvoort

KNNV-ers 'stuiven' na aankomst uiteen, het veengebied Indreabhán Bog in. (© Ed Stikvoort)

Als ik om kwart voor 5 ontwaak en opsta zie ik buiten de regen in het licht van een lantaarn bijna horizontaal langsgaan en hoor de wind rond het hoteldak loeien. H'm. Zo slecht was de weersvoorspelling voor vandaag toch niet?

Een halfuur voor het ontbijt heb ik een besluit genomen en laat ik via de groepsapp weten dat ik het verslag van deze reis zal opmaken, op voorwaarde dat er zich nog twee auteurs voor de twee laatste dagen van de reis melden. Lieve Ans reageert al snel en een poos later laat aardige Gerda weten na dat van afgelopen zaterdag nóg een dagverslag te verzorgen. Chapeau! Anderen willen het echt niet doen, en mijns inziens terecht. Want het moet geen verplichting zijn, ook al wordt vaak geschermd met het 'argument' dat het verslag een traditie is. Ik houd niet van tradities, vooral omdat ze verstikkend kunnen zijn. De laatste jaren heb ik op **KNNV**-reizen het gevoel dat dat steeds meer bij deze reisverslagen speelt. De druk die op deelnemers wordt uitgeoefend om een dagverslag te

maken leidt tot vervelende, ongemakkelijke momenten en beïnvloedt de sfeer in de groep negatief. Niet fijn. Bij het ontbijt hoor ik waardering voor mijn voorstel. Van anderen krijg ik weer commentaar op mijn eetlust op dit tijdstip. Dat kan ik me heel goed voorstellen. Ik geniet er niet minder om - van gerookte zalm, omelet en bacon - en vul mijn bord nog een keer met ander lekkers. Mmm!

Om 9 uur vertrekken we voor een rit naar een ongerept hoogveengebied in het zuiden van county Connemara, ten westen van Galway. Louis geeft aan dat het een rit van anderhalf uur zal zijn. Dat zal hem echter niet gaan worden ... Onderweg is het weer wisselvallig, met geregeld (mot)regen, maar niet zo erg als toen ik opstond. We rijden veelal binnendoor op smalle, via door het heuvellandschap slingerende weggetjes, vaak omzoomd door bosschages. Een stukje zitten we 'gevangen' achter een vuilniswagen, tot er net genoeg ruimte is om deze in te halen. Bij elke tegenligger is het voorzichtig

ruimte vinden om elkaar niet te raken bij het passeren. Uiteindelijk bereiken we een snelweg, maar al snel belanden we vervolgens in het drukke verkeer dwars door Galway.

Ten westen van die stad wordt er halt gehouden voor een onvermijdelijke en door mij vermaledijde koffiestop. Zó zonde van de toch al zo schaarse tijd die we deze reis in het veld doorbrengen. Gelukkig is het net droog en struin ik wat langs de kustweg rond de uitspanning. Maar er is eigenlijk nauwelijks iets te beleven, qua natuur, ook al is het pal aan de oceaan.

Vanaf daar is het nog enkele kilometers verder westelijk naar het veengebied rijden, waar we op een parkeerplek langs de weg eerst onze lunch gebruiken. Onderweg zijn daartoe in een winkel inkopen gedaan. Na mijn ontbijtje heb ik echter genoeg aan een *scone*.

Vanaf die plek is het nog een stukje noordwaarts over een weggetje rijden, tot we in het veen uitkomen en op een verbreding parkeren. Het is dan al één uur geweest en eindelijk worden we dan voor bijna twee uur 'losgelaten'. Gelukkig is het dan (nog) zo goed als droog.

Lange zonnedauw. (© Ed Stikvoort)

René fotografeert vlottende bies in een veenpoeltje. (© Ed Stikvoort)

Daboecia cantabrica. (© Ed Stikvoort)

Iedereen 'duikt' meteen alle kanten op het veld in. Om ons heen ligt een hobbeldebobbel hoogveen waar in het verleden turf is gestoken en waar nu kletsnatte delen met veel veenmos zijn, en andere plekken die wat hoger liggen en droger zijn, al of niet door de rotsige ondergrond die hier en daar boven de vegetatie uitsteekt.

Mijn oog valt als eerste op heidekartelblad, dat hier talrijk bloeit. Op het veenmos ontwaar ik hier en daar ronde en kleine zonnedauw en ik vermoed er ook kruisingen van te zien. Helemaal blij ben ik met de melding dat er lange zonnedauw gevonden is, een soort die ik nog niet ken. Gerda blijft er bij wachten tot ik haar door het zompige veen bereikt heb. Ze wijst me de exemplaren. Ja, duidelijk een andere soort dan de mij al bekende zonnedauwen. Voor de bloei is het nog te vroeg, maar de fraaie blaadjes zijn het fotograferen meer dan waard.

Af en toe regent het even als ik me een weg door het veen 'ploeg'. Ik probeer allerlei microbiotoopjes te bereiken en te bekijken, om verschillende plantensoorten in beeld te krijgen. Zo zie ik een hei die ik niet ken; het zal later blijken rode dophei te zijn. Verderop zal ik ook de heide *Daboecia cantabrica* vinden, die ik (her)ken van de Ginkelse Heide. Blij ben ik ook om veenbies voor het eerst in bloei te zien. Het valt niet mee om foto's van de kleine bloemen te maken met de stevige, vlagerige wind, en al helemaal niet als het ook nog regent. Maar ja, dit is Westerland.

Jammer is dat het na een poos steeds harder gaat regenen. Uiteindelijk kiezen de meesten ervoor om in één van de busjes te gaan zitten, maar bikkellike Maaike is blij dat ze ook de laatste 10 minuten tot 3 uur nog het veld in mag. Nou ja, ze zal er uiteindelijk maar 6 krijgen ... Meteen snelt ze met haar onafscheidelijke loep op een met (korst)mossen begroeide rots af.

Dan is het tijd om weer terug te rijden. Helaas wordt het geplande bezoek aan een dolmen in de buurt van Galway gecancelled. Ik weet niet waarom. Het zit niet helemaal mee deze reis. Of eigenlijk: helemaal niet. Zeker niet als blijkt dat het weer tijdens het terugrijden fel opklaart, iets wat de laatste dagen steeds het geval was.

De terugrit verloopt veel sneller, voert over betere en bredere wegen, al snap ik niet waarom wij een rondje door een park en over een parkeerterrein rijden. Daar toont Marinus zijn scherpe observatievermogen, want hij is de enige die doorheeft dat het niet opmerken van een opstaande rand langs de weg door onze chauffeur tot het verlies van een wielop leidt. Voorlopig zijn we die nog niet verloren.

Om kwart over 5 arriveren we dan bij ons hotel bij Spanish Point, badend in de namiddagzon. We zijn ruim acht uur weg geweest, om vandaag slechts twee uur 'in het veld' te zijn ...

Het mooie weer lokt me toch niet naar buiten, waar ik normaal gesproken zeker voor te porren ben. Hoewel het hotel mooi gelegen is, is de omgeving voor wandelaars echter vrijwel ontoegankelijk en van een natuurlijke omgeving is er nauwelijks sprake, met weilanden en velden tot aan de klifranden en rotsen. Bovendien heb ik hier al twee dagen rondgestruind - er valt gewoon vrijwel niets meer te halen om mijn naar natuur snakkende honger te stillen.

Het is niet anders. Soms zit het mee, soms zit het tegen. 🌿

Veenbies. (© Saxifraga-Ed Stikvoort)

Naar Kilkee, en Cork óf Quilty

Woensdag 29 mei

door Gerda van Uffelen

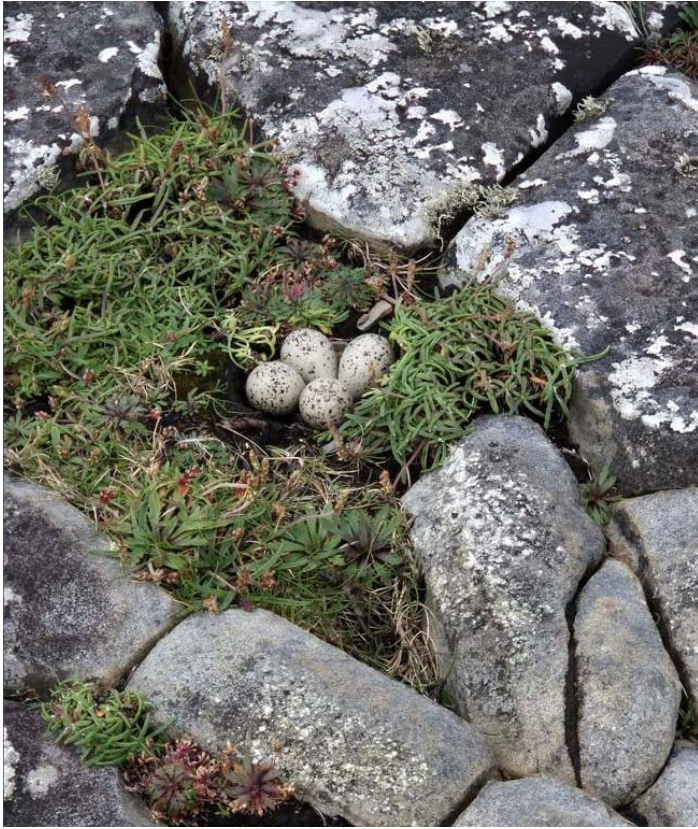
De kliffen ten zuidwesten van Kilkee. (© Gerda van Uffelen)

Pas vanochtend komt in de groepsapp de eerste melding van een tekenbeet binnen; dat is enorm meegevallen. Vanochtend is ons laatste gezamenlijke ontbijt, en hebben we een aangepast programma in verband met de vroege vlucht morgenochtend. Het is de reisleiding namelijk met enige moeite gelukt om een hotel in Cork te regelen, zodat een deel van het gezelschap nog wat tijd in Cork heeft, en niet 's nachts over deels overlichte weggetjes naar het vliegveld hoeft te rijden ('filiaal Cork'). De rest ('team Bellbridge') vertrekt komende nacht om half één richting Cork, want we moeten daar uiterlijk om vier uur 's ochtends op het vliegveld zijn.

Het is alweer een stralend zonnige dag. We vertrekken iets over negenen met beide busjes. Het is een half uur rijden naar het zuidwesten via de N67, voor een klifwandeling ten zuidwesten van Kilkee, een badplaatsje aan

Beschilderde steen op de zeevering. (© Gerda van Uffelen)

Nest van een bontbekplevier. (© Maaïke Vervoort)

Kilkee Bay. Het ligt aan de noordkant van het schiereiland van county Clare dat de Atlantische Oceaan insteekt, en het kliflandschap is er heel spectaculair.

Bij de start van het wandelingetje naar de kliffen liggen kleurig beschilderde stenen op de rand van de lage zeevering. Net zoiets als de hangslotjes die je overal vindt, maar dan leuker.

Er loopt een makkelijk pad, min of meer langs de rand van de kliffen omhoog, met prachtige uitzichten naar het noorden en westen. Er worden op de valreep weer vogels gespot, zoals britse oeverpieper, noordse stormvogel, rotsduif en de onvermijdelijke zilvermeeuw. Het meest opvallend zijn de gele korstmossen: muurschotelkorst en oranje dooiermos, en overal Engels gras. Daarnaast zeeweegbree en hertshoornweegbree, melkkruid, zulte, wondklaver en de voor ons bijzondere boommalva.

Maaïke stuit op een nestje met vier eieren, waarschijnlijk van "een zenuwachtig pleviertje – ik schrok verschrikkelijk, gauw geknipt en gemaakt dat ik wegkwam." We kunnen niet heel lang wandelen en zijn tegen half twaalf weer terug bij de busjes.

Om 13 uur hebben we onze afscheidslunch in het hotel, de laatste keer dat we met zijn allen aan tafel gaan voor een stevige maaltijd.

We zijn met de pet en twee kaarten rondgegaan om onze

'Filiaal Cork' zwaait af voor de rit naar Cork. (© Gerda van Uffelen)

reisleiders Louis en Arend te bedanken, die het ondanks een aantal tegenslagen toch gelukt is om deze reis tot een goed einde te brengen.

Om 14 uur zwaaien we Arend met expert-bijrijder Marinus, en Loes, Maaïke, Ed en Hermien uit. Die zullen rond 18 uur in Cork aankomen, om daar nog wat rond te kijken, te eten en te slapen. Marinus treft er zelfs nog een kroeg met live muziek.

Via onze handige groepsapp blijven we op de hoogte van elkaars belevenissen. De slaapfabriek in Cork ziet er niet zo mooi uit als ons comfortabele Bellbridge House Hotel, maar levert 'filiaal Cork' wel wat uren extra nachtrust: zij zullen 'pas' om 3u30 naar het vliegveld vertrekken. Team Bellbridge vertrekt iets over half drie naar Quilty om bij Seafield Beach en de pier nog eens rond te kijken. Louis, Gea en Dick waren daar nog niet geweest, en het is ook leuk genoeg om er nogmaals naartoe te gaan. Op de heenweg lopen we een stuk langs het zandstrand, waar aan de rand een kolonie oeverzwaluwen huist en die we heel goed kunnen bekijken.

Bij Seafield Pier ligt aan het einde van het strand een mooi vlak, nat stuk, met rondscharrelende steenlopers, scholeksters, bonte strandlopers en drieteenstrandlopers.

Het uitzicht vanaf de pier is niet zo helder als afgelopen vrijdag; toen kon je in de verte de Aran Eilanden en

Steenlopers bij de pier bij Seafield Beach. (© Gerda van Uffelen)

daarachter de Twelve Bens, de bergen van Connemara, zien liggen. De pier is nog als informele aanlegplaats in gebruik; de bijbehorende militaire gebouwen worden niet meer gebruikt en zijn deels gesloopt. De bebording toont duidelijk dat hier aan deze kust heel wat werd (en wordt?) gesmokkeld.

Op weg naar het busje zien we nog een rouwkwikstaart, en heel veel knalgele duinviooltjes; zo geel zie je die bij ons niet.

De gele vorm van duinviooltje. (© Gerda van Uffelen)

We stoppen nog even bij de kerk langs de weg naar Quilty: Our Lady Star of the Sea, met een bijzondere toren en een mooi interieur.

In Quilty willen we nog iets gaan drinken, maar de enige pub in het dorpje, The Quilty Tavern, is helaas dicht, dus voor ons geen afzakkertje op het zonnige terras. Gelukkig is de plaatselijke kleine supermarkt, O'Dwyers, een echte Winkel van Sinkel, wel open. Daar kunnen we nog iets te eten en te drinken voor vanavond en voor onderweg kopen.

Eenmaal terug in het hotel gaan de meesten van de 'Night Riders' naar hun kamer om te proberen nog wat uit te rusten, voordat we vannacht om half één zullen vertrekken. 🍷

Terugreis

Donderdag 30 mei

door Ans Gorter

Na voor de meesten enkele uren slaap en voor sommigen hoogstens een beetje uitrusten op bed, vertrekt de groep die in Spanish Point 'overnacht', op het onchristelijke uur van 0u30, terug richting vliegveld.

Het is uiteraard aardedonker, maar er is bijna niemand op de weg, dus vorderen we goed. We rijden niet lang op kleine bochtige wegen en zo slagen sommigen er zelfs in een dutje te doen en wat slaap in te halen. Louis volgt nauwgezet de navigatie, en zo komt het dat we al kort na 3 uur op het vliegveld arriveren. Na een knappe parkeeractie in het enige beschikbare, maar krappe vak van ons verhuurbedrijf, kunnen we naar de vertrekhal lopen. Daar is het op dit vroege uur buitengewoon rustig en zo vinden we onder de trap twee tafels waar we samen kunnen zitten. Zonder koffie, helaas.

Na een klein uurtje komt ook de andere groep aan, die in Cork heeft overnacht. Blijkbaar hadden de dames die een bed (!) en een kamer deelden zich in de tijd vergist, want die hadden al een uurtje te vroeg op de anderen zitten wachten in de lounge van hun hotel. Desondanks zien zij er met z'n allen behoorlijk uitgeslapen uit. Het inchecken en het passeren van de bagagecontrole met de bakjes verloopt soepel. In de wachtrijen voor aankomst bij die bakjes staan op de muren duidelijke

tekeningen van wat er uit de tassen moet, zodat daar weinigen voor verrassingen komen te staan. Wel is het iets omslachtiger dan op Schiphol, waar zelfs de elektronische apparatuur tegenwoordig in de tas kan blijven zitten, maar er ontstaat nergens oponthoud. Het enige treurige incident is dat de flacon met whisky voor thuis, waar één van ons zich zo op verheugde, daar simpelweg door het personeel wordt leeggegoten. Snif ... Het boarden levert ook al geen enkel probleem op, ondanks een forse hoeveelheid rugzakken en tassen die volgens één van de warrige sites van Aer Lingus allemaal niet gratis mogen worden meegebracht. We zitten dit keer bij elkaar, maar veel wordt er niet gepraat op dit vroege uur.

Na de landing komt de ruimbagage al snel aanrollen, waarna allen afscheid nemen om zich naar huis te spoeden, waar cavia's en/of andere geliefden op ons wachten.

Het was een reis met nogal wat hindernissen, maar de sfeer in de groep bleef tot het einde toe uitstekend. We zien er naar uit elkaar bij een volgende **KNNV**-reis opnieuw te ontmoeten. 🌱

Het vliegveld van Cork, kort na zonsopgang. (© Ed Stikvoort)

Waargenomen hogere planten

door René Bult, Ans Gorter en Ed Stikvoort

echt venushaar
kruipend zenegroen

daslook
grote vossenstaart
rood guichelheil
teer guichelheil
bosanemoon
gewone engelwortel
ijle dravik
rozenkransje
gewoon reukgras
fluitenkruid
wondklaver
kleine leeuwenklauw
tuinakelei
zandraket
ruige scheefkelk
gewone zandmuur
engels gras

Adiantum capillus-veneris
Ajuga reptans
Allium babingtonii
Allium ursinum
Alopecurus pratensis
Anagallis arvensis
Anagallis tenella
Anemone nemorosa
Angelica sylvestris
Anisantha sterilis
Antennaria dioica
Anthoxanthum odoratum
Anthriscus sylvestris
Anthyllis vulneraria
Aphanes australis
Aquilegia vulgaris (cultivar)
Arabidopsis thaliana
Arabis hirsuta
Arenaria serpyllifolia
Armeria maritima

strandbiet
zomerbitterling
koolzaad
raapzaad
bevertjes
zachte dravik
vlinderstruik
zeeraket
helm
struikhei
dotterbloem
dalmatiëklokje
herderstasje
kleine veldkers
pinksterbloem
zandzegge
voorjaarszegge
zilte zegge
sterzegge
stijve zegge
zeegroene zegge
zwarte zegge
dwergzegge
valse voszegge
blauwe zegge
vlozegge
gewone bermzegge
driedistel
laksteeltje

Beta vulgaris subsp. *maritima*
Blackstonia perfoliata
Brassica napus
Brassica rapa
Briza media
Bromus hordeaceus
Buddleja davidii
Cakile maritima
Calamagrostis arenaria
Calluna vulgaris
Caltha palustris
Campanula portenschlagiana
Capsella bursa-pastoris
Cardamine hirsuta
Cardamine pratensis
Carex arenaria
Carex caryophyllea
Carex distans
Carex echinata
Carex elata
Carex flacca
Carex nigra
Carex oederi
Carex otrubae
Carex panicea
Carex pulcaris
Carex spicata
Carlina vulgaris
Catapodium marinum

Engels gras. (© Gea Warringa)

glanshaver
bijvoet
gevlekte aronskelk
kalkbedstro
schubvaren
zeestrepvaren
muurvaren
tongvaren
steenbreekvaren
spiesmelde
stijve moerasweegbree

gewoon barbarakruid
madeliefje
kleine watereppe

Arrhenatherum elatius
Artemisia vulgaris
Arum maculatum
Asperula cynanchica
Asplenium ceterach
Asplenium marinum
Asplenium ruta-muraria
Asplenium scolopendrium
Asplenium trichomanes
Atriplex prostrata
Baldelia ranunculoides
subsp. *ranunculoides*
Barbarea vulgaris
Bellis perennis
Berula erecta

Laksteeltje. (© Ed Stikvoort)

stijf hardgras
knoopkruid
spoorbloem
akkerhoornbloem
'gewone hoornbloem' agg.
kluwenhoornbloem
viltige hoornbloem

Catapodium rigidum
Centaurea jacea
Centranthus ruber
Cerastium arvense
Cerastium fontanum agg.
Cerastium glomeratum
Cerastium tomentosum

wilgenroosje
 akkerdistel
 spaanse ruiter
 kale jonker
 speerdistel
 spaanse ruiter x kale Jonker
 galigaan
 engels lepelblad
 echt lepelblad
 franse aardkastanje
 akkerwinde
 haagwinde
 zeewinde
 hazelaar
 zeekool
 eenstijlige meidoorn
 groot streepzaad
 klein streepzaad
 paardenbloemstreepzaad s.s.

zeevenkel
 klein warkruid
 muurleeuwenbek
 kamgras

kroppaar
 vleeskleurige orchis
 gevlekte orchis

purperrode orchis
 peen
 vingerhoedskruid
 lange zonnedaauw
 kleine zonnedaauw
 'zilverkruid'

Chamaenerion angustifolium
Cirsium arvense
Cirsium dissectum
Cirsium palustre
Cirsium vulgare
Cirsium x forsteri
Cladium mariscus
Cochlearia anglica
Cochlearia officinalis
Conopodium majus
Convolvulus arvensis
Convolvulus sepium
Convolvulus soldanella
Corylus avellana
Crambe maritima
Crataegus monogyna
Crepis biennis
Crepis capillaris
Crepis vesicaria subsp.
taraxacifolia
Crithmum maritimum
Cuscuta epithymum
Cymbalaria muralis
Cynosurus cristatus
Daboecia cantabrica
Dactylis glomerata
Dactylorhiza incarnata
Dactylorhiza maculata
Dactylorhiza majalis subsp. *occidentalis*
Dactylorhiza purpurella
Daucus carota
Digitalis purpurea
Drosera anglica
Drosera intermedia
Dryas octopetala

ronde zonnedaauw
 mannetjesvaren
 gewone waterbies
 armbloemige waterbies
 harig wilgenroosje
 kantige basterdwederik
 heermoes
 holpijp
 lidrus
 reuzenpaardenstaart
 rode dophei

Drosera rotundifolia
Dryopteris filix-mas
Eleocharis palustris
Eleocharis quinqueflora
Epilobium hirsutum
Epilobium tetragonum
Equisetum arvense
Equisetum fluviatile
Equisetum palustre
Equisetum telmateia
Erica cinerea

Rode dophei. (© Gea Warringa)

Lange zonnedaauw. (© Marinus Rintel)

muurfijnstraal
 veenpluis
 eenarig wollegras
 gewone reigersbek

blauwe zeedistel
 muurbloem
 wilde kardinaalsmuts
 koninginnekruid
 zeewolfsmelk
 tuinwolfsmelk

stijve ogentroost
 vroege wolfsmelk
 japanse duizendknoop
 rood zwenkgras
 moerasspirea
 knolspirea
 bosaardbei
 sporkehout

Erigeron karvinskianus
Eriophorum angustifolium
Eriophorum vaginatum
Erodium cicutarium
 subsp. *cutarium*
Eryngium maritimum
Erysimum cheiri
Euonymus europaeus
Eupatorium cannabinum
Euphorbia paralias
Euphorbia peplus
Euphrasia salisburgensis
Euphrasia stricta s.l.
Euphorbia characias
Fallopia japonica
Festuca rubra
Filipendula ulmaria
Filipendula vulgaris
Fragaria vesca
Frangula alnus

middelste duivenkervel	<i>Fuchsia magellanica</i>	veldlathyrus	<i>Lathyrus pratensis</i>
moeraswalstro	<i>Fumaria muralis</i>	grove varkenskers	<i>Lepidium coronopus</i>
'voorjaarsgentiaan'	<i>Galium palustre</i>	kleine varkenskers	<i>Lepidium didymum</i>
slipbladige ooievaarsbek	<i>Galium sternerii</i>	margriet	<i>Leucanthemum vulgare</i>
glanzige ooievaarsbek	<i>Gentiana verna</i>	zomerklokje	<i>Leucosium aestivum</i>
beemdooievaarsbek	<i>Geranium dissectum</i>	wilde liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>
bermoedooievaarsbek	<i>Geranium lucidum</i>	zilverschildzaad	<i>Lobularia maritima</i>
robertskruid	<i>Geranium pratense</i>	engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>
bloedooievaarsbek	<i>Geranium pyrenaicum</i>	wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>
geel nagelkruid	<i>Geranium robertianum</i>	gewone rolklaver	<i>Lotus corniculatus</i>
melkkruid	<i>Geranium sanguineum</i>	moerasrolklaver	<i>Lotus pedunculatus</i>
klimop	<i>Geum urbanum</i>	tuinjudaspenning	<i>Lunaria annua</i>
ondergedoken moerasscherm	<i>Glaux maritima</i>	drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
groot moerasscherm	<i>Hedera helix</i>	veelbloemige veldbies	<i>Luzula multiflora</i>
gewone berenklaauw	<i>Helianthemum oelandicum</i>	waterpostelein	<i>Lythrum portula</i>
damastbloem	<i>Helosciadium inundatum</i>	boommalva	<i>Malva arborea</i>
grijze mosterd	<i>Helosciadium nodiflorum</i>	groot kaasjeskruid	<i>Malva sylvestris</i>
gestreepte witbol	<i>Heracleum sphondylium</i>	hopklaver	<i>Medicago lupulina</i>
zeepostelein	<i>Hesperis matronalis</i>	watermunt	<i>Mentha aquatica</i>
	<i>Hirschfeldia incana</i>	waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
	<i>Holcus lanatus</i>	pijpenstrootje	<i>Molinia caerulea</i>
	<i>Honckenya peploides</i>	groot bronkruid	<i>Montia fontana</i>

Zeepostelein. (© Ed Stikvoort)

Groot bronkruid. (© Ed Stikvoort)

hop	<i>Humulus lupulus</i>	muursla	<i>Mycelis muralis</i>
wilde hyacint	<i>Hyacinthoides non-scripta</i>	akkervergeet-mij-nietje	<i>Myosotis arvensis</i>
gewone waternavel	<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	veelkleurig vergeet-mij-nietje	<i>Myosotis discolor</i>
moerashertshooi	<i>Hypericum elodes</i>	zompvergeet-mij-nietje	<i>Myosotis laxa</i>
fraai hertshooi	<i>Hypericum pulchrum</i>	beenbreek	<i>Narthecium ossifragum</i>
gewoon biggenkruid	<i>Hypochaeris radicata</i>	slanke of witte waterkers	<i>Nasturtium microphyllum</i>
hulst	<i>Ilex aquifolium</i>	'nonnetjesorchis'	<i>of officinale</i>
gele lis	<i>Iris pseudacorus</i>	grote keverorchis	<i>Neotinea maculata</i>
vlottende bies	<i>Isolepis fluitans</i>	vliegenorchis	<i>Neottia ovata</i>
waterkruiskruid	<i>Jacobaea aquatica</i>	mannetjesorchis	<i>Olearia traversiorum</i>
jakobskruiskruid	<i>Jacobaea vulgaris</i>	klimopbremraap	<i>Ophrys insectifera</i>
zandblauwtje	<i>Jasione montana</i>	klavervreter	<i>Orchis mascula</i>
zomprus	<i>Juncus articulatus</i>	koningsvaren	<i>Orobanche hederæ</i>
pitrus	<i>Juncus effusus</i>	knolklaverzuring	<i>Orobanche minor</i>
zeegroene rus	<i>Juncus inflexus</i>	donzige klaproos	<i>Osmunda regalis</i>
gifsla	<i>Lactuca virosa</i>		<i>Oxalis articulata</i>
knollathyrus	<i>Lathyrus linifolius</i>		<i>Papaver atlanticum</i>

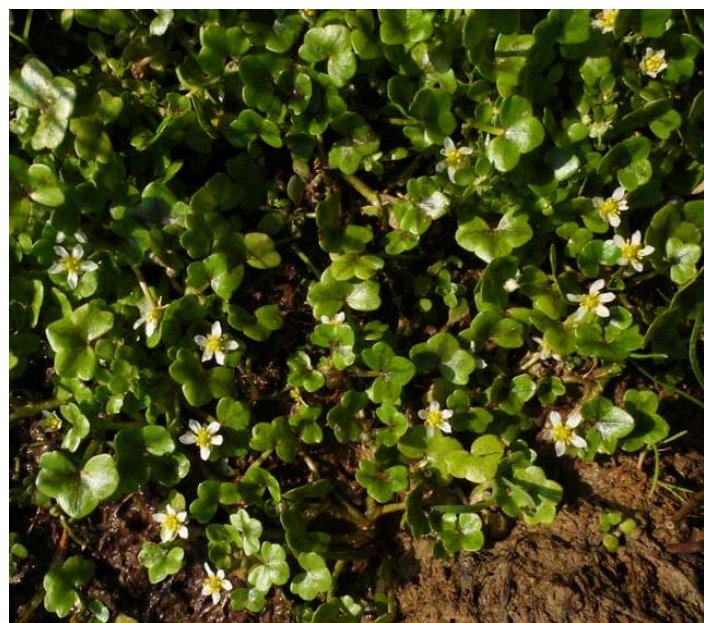
klein glaskruid
groot glaskruid
heidekartelblad
groot hoefblad
muizenoor
vetblad
hertshoornweegbree
smalle weegbree
grote weegbree
zeeweegbree
ruige weegbree
plataan
straatgras
ruw beemdgras
liggende vleugeltjesbloem
gewone vleugeltjesbloem
gewoon varkensgras
brede of gewone eikvaren

stijve naaldvaren
duizendknoopfonteinkruid
zilverschoon
tormentil
struikganzerik
vijfvingerkruid
kleine pimpernel
gulden sleutelbloem
stengelloze sleutelbloem
gulden x stengelloze sleutelbloem
sleedoorn
adelaarsvaren
scherpe boterbloem
egelboterbloem
klimopwaterranonkel

Parietaria judaica
Parietaria officinalis
Pedicularis sylvatica
Petasites hybridus
Pilosella officinarum
Pinguicula vulgaris
Plantago coronopus
Plantago lanceolata
Plantago major
Plantago maritima
Plantago media
Platanus x hispanica
Poa annua
Poa trivialis
Polygala serpyllifolia
Polygala vulgaris
Polygonum aviculare
Polypodium interjectum of
vulgare
Polystichum aculeatum
Potamogeton polygonifolius
Potentilla anserina
Potentilla erecta
Potentilla fruticosa
Potentilla reptans
Poterium sanguisorba
Primula veris
Primula vulgaris
Primula x polyantha
Prunus spinosa
Pteridium aquilinum
Ranunculus acris
Ranunculus flammula
Ranunculus hederaceus

zeeradijs
knopherik
tuinradijs
wouw
grote ratelaar
kleine ratelaar
pontische rododendron
gele waterkers
duinroos

Raphanus maritima subsp.
landra (= *R. maritima*)
Raphanus raphanistrum
Raphanus sativus
Reseda luteola
Rhinanthus angustifolius
Rhinanthus minor
Rhododendron ponticum
Rorippa amphibia
Rosa spinosissima

Klimopwaterranonkel. (© Ed Stikvoort)

grote boterbloem
kruipende boterbloem

Ranunculus lingua
Ranunculus repens

Duinroos. (© Gea Warringa)

steenbraam
veldzuring
schapenzuring
kluwenzuring
krulzuring
waterzuring
ridderzuring
bloedzuring
zevetmuur
liggende vetmuur
kruipwilg
stekend loogkruid
gewone vlier
heelkruid
zeepkruid

Rubus saxatilis
Rumex acetosa
Rumex acetosella
Rumex conglomeratus
Rumex crispus
Rumex hydrolapathum
Rumex obtusifolius
Rumex sanguineus
Sagina maritima
Sagina procumbens
Salix repens
Salsola kali
Sambucus nigra
Sanicula europaea
Saponaria officinalis

'roosjessteenbreek'
 kandelaartje
 mattenbies
 ruwe bies
 knobbies
 geoord helmkruid
 knopig helmkruid
 muurpeper
 wit vetkruid
 klein kruiskruid
 blauwgras
 dagkoekoeksbloem
 echte koekoeksbloem
 avondkoekoeksbloem
 kustsilene

Saxifraga rosacea
Saxifraga tridactylites
Schoenoplectus lacustris
Schoenoplectus tabernaemontani
Schoenus nigricans
Scrophularia auriculata
Scrophularia nodosa
Sedum acre
Sedum album
Senecio vulgaris
Sesleria caerulea
Silene dioica
Silene flos-cuculi
Silene latifolia
Silene uniflora (= *Silene maritima*)

witte klaver
 reukeloze kamille
 zulte
 goudhaver
 klein hoefblad
 gaspeldoorn
 muurnavel
 grote brandnetel
 kleine brandnetel
 echte valeriaan
 gewone veldsla
 beekpunge
 gewone ereprijs
 klimopereprijs
 mannetjesereprijs
 grote ereprijs
 gelderse roos
 vergeten wikke
 heggewikke
 grote maagdenpalm
 hondsviooltje
 donkersporig bosviooltje
 bleeksporig bosviooltje
 duinviooltje

Trifolium repens
Tripleurospermum maritimum
Tripolium pannonicum
Trisetum flavescens
Tussilago farfara
Ulex europaeus
Umbilicus rupestris
Urtica dioica
Urtica urens
Valeriana officinalis
Valerianella locusta
Veronica beccabunga
Veronica chamaedrys
Veronica hederifolia
Veronica officinalis
Veronica persica
Viburnum opulus
Vicia sativa subsp. segetalis
Vicia sepium
Vinca major
Viola canina
Viola reichenbachiana
Viola riviniana
Viola tricolor subsp. curtisii

Kustsilene. (© Ed Stikvoort)

herik
 gewone raket
 zwartmoeskervel
 bitterzoet
 slaapkamergeluk
 echte guldenroede
 gekroesde melkdistel
 gewone melkdistel
 meelbes

Sinapis arvensis
Sisymbrium officinale
Smyrniolus olusatrum
Solanum dulcamara
Soleirolia soleirolii
Solidago virgaurea
Sonchus asper
Sonchus oleraceus
Sorbus aria
Spergularia rupicola
Stellaria alsine
Stellaria graminea
Stellaria media
Struthiopteris spicant
Succisa pratensis
Symphytum officinale
Taraxacum officinale s.l.
Teucrium scorodonia
Thymus praecox subsp. britannicus
Thymus pulegioides
Tragopogon porrifolius
Trichophorum cespitosum
Trifolium dubium
Trifolium occidentale
Trifolium pratense

Duinviooltje (gele vorm). (© Ed Stikvoort)

moerasmuur
 grasmuur
 vogelmuur
 dubbelloof
 blauwe knoop
 gewone smeerwortel
 paardenbloem
 valse salie
 kruiptijm
 grote tijm
 paarse morgenster
 veenbies
 kleine klaver

rode klaver

Waargenomen vogels

door Ed Stikvoort

Volgorde en naamgeving conform Handboek Europese Vogels van Nils van Duijvendijk (KNNV-uitgeverij, 2022).

knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>
bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>
wilde eend	<i>Anas platyrhynchos</i>
ijsduiker	<i>Gavia immer</i>
noordse stormvogel	<i>Fulmarus glacialis</i>

Noordse stormvogel. (© Ed Stikvoort)

noordse pijlstormvogel	<i>Puffinus puffinus</i>
jan-van-gent	<i>Morus bassanus</i>
aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>
kuifaalscholver	<i>Gulosus aristotelis</i>
blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>
scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>
bontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula</i>
drieteenstrandloper	<i>Calidris alba</i>
bonte strandloper	<i>Calidris alpina</i>

Bonte strandloper. (© Ed Stikvoort)

Steenloper. (© Ed Stikvoort)

steenloper	<i>Arenaria interpres</i>
wulp	<i>Numenius arquata</i>
regenwulp	<i>Numenius phaeopus</i>
drieteenmeeuw	<i>Rissa tridactyla</i>
kokmeeuw	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>
kleine mantelmeeuw	<i>Larus fuscus</i>
zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>
grote mantelmeeuw	<i>Larus marinus</i>
visdief of noordse stern	<i>Sterna hirundo</i> of <i>paradisaea</i>
zeekoet	<i>Uria aalge</i>
alk	<i>Alca torda</i>
zwarte zeekoet	<i>Cephus grylle</i>
papegaaiduiker	<i>Fratercula arctica</i>

Papegaaiduiker †. (© Ed Stikvoort)

rotsduif	<i>Columba livia</i>
houtduif	<i>Columba palumbus</i>
koekoek	<i>Cuculus canorus</i>

Bonte kraai. (© Ed Stikvoort)

ekster
bonte kraai
kauw
raaf
roek
veldleeuwerik
boerenwaluw
huiszwaluw
oeverzwaluw
winterkoning
spreeuw
zanglijster
merel
roodborst
roodborsttapuit

Pica pica
Corvus cornix
Corvus monedula
Corvus corax
Corvus frugilegus
Alauda arvensis
Hirundo rustica
Delichon urbicum
Riparia riparia
Nannus troglodytes
Sturnus vulgaris
Turdus philomenos
Turdus merula
Erithacus rubecula
Saxicola rubicola

huismus
vink
groenling
putter
kneu

Passer domesticus
Fringilla coelebs
Chloris chloris
Carduelis carduelis
Linaria cannabina

Britse oeverpieper. (Saxifraga-Ed Stikvoort)

Roodborsttapuit ♀. (© Ed Stikvoort)

tapuit
grote gele kwikstaart
rouwkwikstaart
graspieper
britse oeverpieper
heggenmus

Oenanthe oenanthe
Motacilla cinerea
Motacilla (alba subsp.) yarrellii
Anthus pratensis
Anthus petrosus subsp. petrosus
Prunella modularis

Waargenomen zoogdieren

door Ed Stikvoort

europese haas	<i>Lepus europaeus</i>
konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
(gewone?) dolfijn of tuimelaar	<i>Delphinus delphis</i> of <i>Tursiops truncatus</i>

Gewone zeehond. (© Ed Stikvoort)

gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>

Grijze zeehond. (© Ed Stikvoort)

Dune Restoration Project en pietermannen

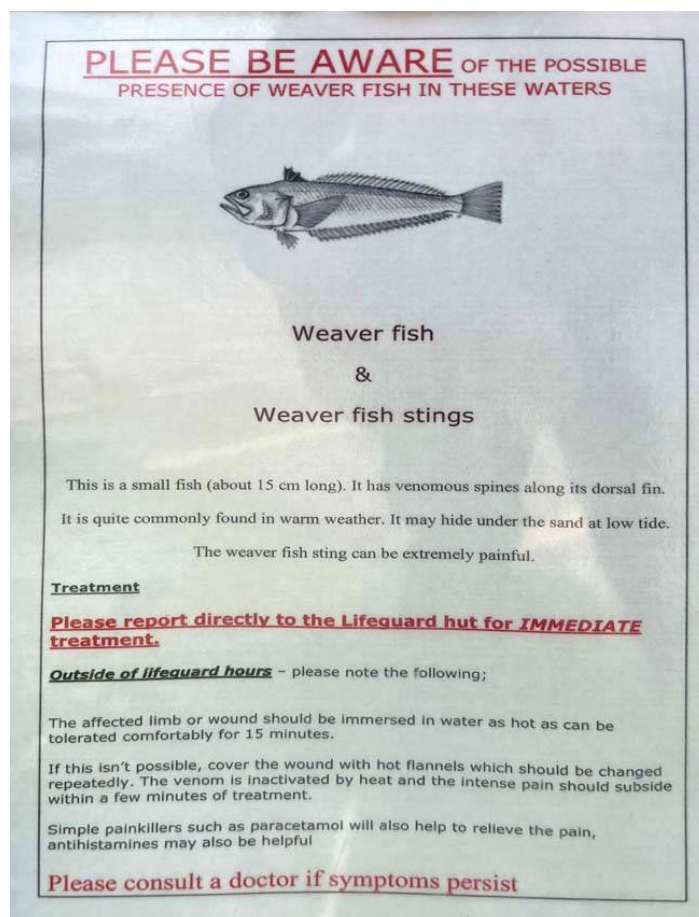
door Marinus Rintel

Ik vernam van twee oude mannen bij de strandopgang van Fanore dat het beter kan met het duinherstel ter plaatse. Een project dat al vanaf 2007 loopt*. De (her-)beplanting zet er nog niet goed door, ondanks gedane moeite. Dat komt doordat het zand het water niet goed vasthoudt. Daarom is er ook onderzoek naar de plaatselijke (zee-)waterstand. Er mag daarom niet door het duingebied gelopen worden. Er is daarvoor (deels) een hek omheen gezet. In de zomer wordt er namelijk druk in zee gezwommen en is strandbewaking nuttig. Bij ons bezoek waren er niet veel badgasten, was de parkeerplaats bijna leeg en had de strandwacht weinig te doen. Deze mannen hadden dus uitgebreid de tijd om ons bij te praten en te voorzien van foldermateriaal.

*: *The Fanore Dunes Project: We have been running an ongoing dune protection and monitoring project at Fanore Beach Geosite for over a decade which has stabilized the dunes and given them extra protection to survive longer in future conditions.*

<https://www.burrengeopark.ie/>

Bij dezelfde strandopgang wordt speciaal gewaarschuwd voor de pieterman. De stekels van deze vis kunnen heel pijnlijk zijn en lelijke wonden veroorzaken. Wij hebben daar geen last van, want niemand van ons nam die dag een duik. Zo aangenaam was het weer niet. Pietermannen houden zich bij laagwater schuil onder het zand.

Waarschuwing voor de steek van pietermannen bij het strand van Fanore. (© Marinus Rintel)